

16. הקיבוץ – אתמול והיום

ב-14 ביולי 1957 הגענו לחיפה מברזיל. שם האנייה: "עליה". סוף סוף בארץ ישראל! פגשנו מציאות חדשה. אני זוכר שאדית אמרה לי ערב קודם לכן: "מחר נעגון בחיפה וכדאי שתלבש את החולצה הלבנה, מניילון, שקנינו בגנואה".

איזו הפתעה! בפעם הראשונה בחיי ראיתי מקום שבו כל השלטים בחנויות ובחלונות הראווה כתובים בעברית. לתומי, אמרתי: או הא! האיש הזה ששמו "אטליז" בוודאי עשיר מאוד, כי בכל מקום יש שלט עם השם "אטליז".

הקיבוץ שכר אוטובוס להסיענו. מזכיר הקיבוץ, בנימין רייכר, ניהל הכול היטב. במשך הנסיעה מחיפה לברור חיל הוא חקר אותי על החברים בקבוצתנו. היינו שלושים איש, כולל ילדים ספורים שעלו במסגרת עליית הנוער והורי חברים שכבר חיו בברור חיל. היה זה הגרעין השביעי שהגיע למשק. כרכו הקבוצה הרגשתי אחריות לכל אחד מחבריה. בדרך הרהרתי בהתרגשות על המפגש הצפוי עם החברים שאיתם בנינו את התנועה.

איזו אכזבה! הגענו בסביבות השעה אחת אחר הצהריים. חברים מהקבוצות הקודמות יצאו מחדר האוכל וחברים שהחשבתני אותם כ"חברי הקרובים באמת" אמרו פשוט "הלו"... וזהו. כך ספגתי את ההלם הראשון בחיים החדשים. בעקבותיו באו אכזבות נוספות, אבל עם הזמן הבנתי שבקיבוץ הדאגות

היומיומיות יכולות ליצור מרחק בין האנשים גם כשמדובר בשכנים הקרובים ביותר. כך צריך להיות? למה? אבל מסתבר שכך היה תמיד.

הרעיון לבנות קהילה חדשה גבר על הכול, ומה שנחשב רע נעשה עם הזמן לטוב. חיינו בתקווה שהזמן יחולל נסים. הוותיקים הסבירו לנו שתעבור תקופה, אולי שנה, אולי שנתיים, אי אפשר לדעת, עד שנתגבר על משבר הקליטה. כולם מתמודדים עם שלב ההתאמה וההסתגלות וכל אדם מגיב לפי טבעו. אני עדיין מחכה להתגבר על שלב זה... שנים חלפו עד שהתרגלתי לחדר האוכל. נמצאנו שם יחדיו, כולם הסתכלו ובדקו – על ידי נעיצת מבטים חודרים בעיניים – איך עברנו את הלילה, אם יש לנו מצב רוח טוב. יכולנו לדעת אפילו מי צחצח את השיניים בבוקר... התלות זה בזה הייתה מקסימלית וידענו על החיים הפרטיים איש של רעהו. האחיות המופקדות על ענייני הרפואה היו מהמקום והעובדה שכל חבר שירת את עמיתו על פי תור מנעה את הסיכוי לשמור סודות. החברים לא נתפסו כפרטים אלא כחלק מקהילה.

פעמים רבות שאלתי את עצמי אם זה הקיבוץ שעליו חלמתי. ברור לי שהמציאות הייתה הפוכה מהקיבוץ שאותו תכננו ועליו חלמנו בתנועת הנוער. כעבור שנים חשבתי שאם כולנו היינו נשארים בברזיל (יותר מאלף חברים משנת 1950), ואם בתיאוריה יכולנו לחיות בברזיל בחיי שיתוף, כשאיש איש שומר על פרטיותו, אולי היינו מסוגלים להיות סבלנים יותר אחד כלפי השני, כנים יותר, הומניים יותר ופחות אנוכיים.

זו אוטופיה, שהרי בלי היעד לעלות לקיבוץ, תנועת דרור-הבונים לא הייתה מחזיקה מעמד זמן רב.

והקיבוץ של היום? כמה אני מתגעגע לקיבוץ הישן!